

Samira Begman

Svrhovitost transcendentna

O mantičnoj poeziji

Manična poezija je pojam za izražajni i sadržajni vid poezije izvan prostora i vremena, odnosno, izvan obilježja pravaca i epoha poetskog stvaralaštva sa sufiksom -izam, ali istovremeno i jedan sasvim novi vid poetskog stvaralaštva i poimanja koji je bio prisutan u svim vremenskim epohama umjetnosti i svim stupnjevima razvoja svijesti. Jer mantična poezija nije sama sebi svrha već ima i transcendentalnu intenciju, utjecaj na samotransformaciju svijesti u cilju razvoja integralne svijesti. Dakle, ona nije samo seizmograf razvoja svijesti, već je kreativno i oformljuje. Drugim riječima, ona i reflektira i nanovo kreira.

Sveukupni diskursi o etici, estetici i slobodi poezije, unutar obilježja poetskog stvaralaštva sa sufiksom -izam (romantizam, imažizam, konstruktivizam, zenitizam i svi ostali izmi) zapadaju u zamku jer jedan kriterij pobija drugi. Mantična poezija prevazilazi ovaj stupanj. Jer ako je istina spoznata kao najviši ideal umjetnosti, onda je etika uvijek implicitna. Ali ne jedna dualistička istina kao antiteza laži, već istina kao Stvarnost koja se spoznaje iz gnostičkog sagledavanja, ili, iz iščitavanja samog genetskog Pisma. Dakle, mantično poimanje Istine. "Mantis" je grčka riječ i znači, onaj što vidi, vidovnjak. Stoga ovom vidu poezije obilježje "Mantična poezija". Jer poezija koja riječi replicira iz Istine, iz genetskog Pisma je mantika sama po sebi.

Predpostavka za ovakvo poimanje poezije je jedna promjena koncepcije od mehaničkog ka organskom, od mrtvog ka živom, od forme ka sadržaju, od govora ka Pismu. Pismu Života. Ili genetskom Pismu, Pismu iskona. Genetsko Pismo može u izvjesnom smislu da sadrži jedan kod, ali se ono ni u kojem pogledu ne iscrpljuje. Jedan kod može nešto postojeće prevesti u nešto drugo,

kao stablo spoznaje o dobru i zlu; biti i plod i posljedica. Ali ovo pismo, kao i Stablo života, koje jeste plod i donosi plod, samo sebe stvara, nadgrađuje, iz sebe crpi ali se ne iscrpljuje. U ovom Pismu ne postoji odvajanje i razlika između forme i sadržaja, sintakse i semantike, njegova forma je i njegov sadržaj, njegovo značenje, njegova semantika leži u njegovoj syntaksi. Ono sadržava polarnosti kao ortogonalne dimenzije. Ovo Pismo je istovremeno i jezik, ali jezik koji se ne govori već koji se živi. U njemu i kroz njega. Ovo Pismo kao Riječ omogućuje da se život, pored svih promjena kroz prostor i vrijeme održava. Ono je život sam. Imaterijalni kvalitet materijalne strane univerzalnosti i Jednosti.

Genetsko Pismo je jedno iskonsko Pismo u dvojnem smislu; s jedne strane kao život sam, pismo koje život stvara, udahnuje i nadgrađuje, a s druge strane, takoreći, kao primjer, kao arhetip onog što čovjek u jednoj drugoj genezi, u jednom do-stvaralaštvu, razvija kao pismo, takoreći, kao kultivirani odraz prirode. Ali ovaj prijelaz od iskonskog ka odrazu, od genetskog Pisma ka pismu nije se odvijao direktno već, kao plod stabla spoznaje, preko jednog međupisma ili posrednog pisma; centralnog nervnog sistema i mozga. Dakle genetsko Pismo - moždano pismo - pismo, a time i govor i jezik. Jezik možemo definirati i kao prelaz od Riječi ka govoru, ili, kao stupanj međusobnog nerazumijevanja, simboliziran kulom Babilona. To je u evoluciji pretpostavljeni prelaz od prirode (Riječi) ka kulturi. Ali ovdje imamo jedan promašaj ili pad, te smo učinili (devoluirali) od prirode ka civilizaciji.

Civilizacija ponizuje, odnosno degradira čovjeka, prije svega u poimanju čovjeka u kvantitativnom pogledu - reducira ga na broj. Ona ga degradira jer se ne zasniva na istini da se čovjek samo u DNK, samo u svojoj vlastitoj Gen-Riječ spirali, dakle u sebi samome, može uzdići. "Bog reče: hajde da stvorimo čovjeka..." Ovdje se ne radi o pluralis majestatis, već o tome da u stvaranju čovjeka sudjeluje i priroda (Gen-Riječ) i čovjek sam, kao kokreator. Civilizacija usmjerava uzdizanje čovjeka kroz vanjsko ispoljavanje, posredno, kroz objektiviranje, objektivno i objekte i time ga čini objektom. Degradira ga, dakle, od kokreatora Riječi u objekt. Od kokreatora u kreaturu.

U jednom novom prijelazu, valja nama, pismom iskona, od civilizacije ka kulturi. U poetskom stvaralaštvu ovaj prijelaz čini mantična poezija.

Exponent stvaralačkog impulsa kod mantične poezije je velikim dijelom vidovito promatranje i/ili samopromatranje. Taj impuls je u svojoj suštini inspiracije instrument jednog svjetla, jedne snage koja nije svojstvena samom pjesniku i zato je njegov prikaz i iskaz o tome najčešće iskrivljen i nejasan. Jedan pokušaj, funkciju ove nesvojstvene snage prikazati kroz motive, što je prilog njegovog ličnog napora koji je manje-više svjetlo nižeg cerebralnog duha

a ne sama centralna pokretačka snaga.

Umjetnost se uglavnom služi čulnim i osjetilnim ili ih pak koristi kao simbol i izvor slikovitosti. Čak i kada se uzdiže u više svjetove, ipak je to uvijek svjetlo nižeg cerebralnog duha odakle se uzdiže. Pa ipak, svaka umjetnost mora, ako želi da zasluži to obilježje, da ide dalje, da nešto obznani, da otkrije ono što je nepoznato i u svojem cjelovitom efektu da **stvara**, a ne da reproducira. Drugim riječima, umjetnik "izlijeva" jednu istinu koju je vidio, u signifikantnu formu. Istinu pakla ili raja, jednu neposrednu istinu izvan ovozemaljskog i/ili ovostranog ili neka druga istina, ali nikad to nije istina zemlje/materije. Po toj idejnoj istini i po snazi i ljpoti njegovog iskaza treba se mjeriti vrijednost jednog umjetničkog djela.

Općenito, poezija se kreće između dva sebi suprotstavljena pravca: subjektivnog samopromatranja i objektivnog prikaza. Ali ona se može izdići na spiritualnu razinu gdje se prevazilaze okviri i ukida divergenca. Za poimanje suštine poezije ne trebaju profane naučne analize i definicije, već intuicija i opis onoga što se intuicijom poima. Jedan običan duh koji analizom i definicijom izražava vrijednost poezije, bez da zaista prodre u nju i ona da ga prožme, poima je kao estetski užitak imaginacije, intelekta i uha. Jedan vid uzvišenog užitka. Ali poezija nije samo jedan vid višeg čulnog užitka već ima i više ciljeve u smislu samoevolucije i izgradnje integralne svijesti. Da prosvjećuje i prosvjetljava intelekt, um i uho, e da bi ih i dalje uzdizala, a time i samu sebe, kako bi na jednoj višoj razini postala osnova za nešto više, nešto izvan sebe u ovostranom, u sferi gdje čak mantra vibrira kroz poeziju i postaje odziv na poziv dharmae. Jer niti intelekt, niti um a ni uho nisu najdublji ni najviši primaoci a ni stvaraooci poezije. Istinski stvaraooc i primaoc poezije je duša, a um, intelekt i uho su samo njeni instrumenti. Zato, poezija ne sadržava stvarnu suštinu niti je usmjerena svojoj suštini tako dugo dok ne dosegne dubine duše i čulni užitak za intelekt, um i uho transformiše u spiritualni užitak. Takav užitak je snaga prosvjetljenja i manifestacije. Sa tom snagom jedna intenzivna i nadarena duša će stvarati veliku poeziju čak i onda ako njen izraz, njena forma, sadrži brojne nedostatke. Jer, tehnici i formi u poeziji se ne pridaje tolika važnost kao u drugim vidovima umjetnosti. Zato, jer njen instrument, ritmična riječ, je više suptilan i nematerijalan, sveobuhvatniji i fleksibilniji od bilo kojeg drugog instrumenta umjetničkog stvaralaštva.

PR DIOGEN pro kultura magazin
<http://www.diogenpro.com>